

” Чередниченко І., Чухланцева Н., Напалкова Т. Рухливі ігри в системі професійної підготовки студентів спеціальності 017 Фізична культура і спорт. *Освіта. Інноватика. Практика*, 2025. Том 13, № 5. С. 78-86. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i5-012>.

Cherednychenko I., Chukhlantseva N., Napalkova T. Rukhlyvi ihry v systemi profesiinoyi pidhotovky studentiv spetsialnosti 017 Fizychna kultura i sport [Outdoor games in the system of vocational training of students of specialty 017 Physical culture and sports]. *Osvita. Innovatyka. Praktyka – Education. Innovation. Practice*, 2025. Vol. 13, No 5. S. 78-86. <https://doi.org/10.31110/2616-650X-vol13i5-012>.

УДК 796.1/.3]:378.091.212:796.015.1
DOI: 10.31110/2616-650X-vol13i5-012

Інна ЧЕРЕДНИЧЕНКО¹, Наталія ЧУХЛАНЦЕВА², Тетяна НАПАЛКОВА³

¹⁻³ Національний університет «Запорізька політехніка, Україна

¹ <https://orcid.org/0000-0003-0373-5574>
missis.tcheredni4enko2011@gmail.com

² <https://orcid.org/0000-0001-8403-263X>
chuhnv@zp.edu.ua

³ <https://orcid.org/0000-0002-5928-6117>
napalkova.tatiana1965@gmail.com

РУХЛИВІ ІГРИ В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 017 ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ

Анотація. «Рухливі ігри» – навчальна дисципліна основного компоненту освітньої програми спеціальності 017 Фізична культура і спорт, яка вивчається на другому курсі освітнього рівня бакалавр. Дисципліна займає важливе місце в системі професійної підготовки вчителів фізичної культури і тренерів з виду спорту, тому що рухливі ігри застосовуються як основний або допоміжний засіб у навчально-виховному, навчально-тренувальному і оздоровчо-рекреаційному процесі. Концепція курсу «Рухливі ігри» полягає у системному викладанні матеріалу, який сприяє формуванню у здобувачів знань та навичок щодо підбору, організації і проведення рухливих ігор з різними віковими категоріями в урочній і позаурочній формі організації занять та становленню студентів у професійній галузі. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми спеціальності 017 Фізична культура і спорт студенти отримують у результаті вивчення навчальної дисципліни «Рухливі ігри» загальні і фахові компетентності та компетентності освітньої програми. Програма з дисципліни складається з трьох змістовних модулів, зміст вивчення яких передбачений під час аудиторної і самостійної роботи. Закріплення і вдосконалення теоретичних знань і практичних навичок отриманих при вивченні дисципліни здійснюється на старших курсах на спортивно-педагогічних дисциплінах, при проходженні практики та при написанні курсових і дипломних робіт. Залежно від формату проведення занять є особливості застосування методів навчання. При проведенні занять в обох форматах застосовувалися і словесні, і практичні, і методи експрес-контролю, відмінність яких була в їх змісті. Наочні, творчі і проблемно-пошукові методи застосовувалися тільки в онлайн-форматі. По закінченню вивчення курсу «Рухливі ігри», студенти отримують теоретичні знання та практичні навички, які застосовують в подальшій професійній діяльності.

Ключові слова: заклади вищої освіти; професійна підготовка; студенти; освітня програма; спеціальність 017 Фізична культура і спорт; навчальна дисципліна «Рухливі ігри».

Inna CHEREDNYCHENKO¹, Natalia CHUKHLANTSEVA², Tetiana NAPALKOVA³

¹⁻³ National University «Zaporizhzhia Polytechnic», Ukraine

¹ <https://orcid.org/0000-0003-0373-5574>
missis.tcheredni4enko2011@gmail.com

² <https://orcid.org/0000-0001-8403-263X>
chuhnv@zp.edu.ua

³ <https://orcid.org/0000-0002-5928-6117>
napalkova.tatiana1965@gmail.com

OUTDOOR GAMES IN THE SYSTEM OF VOCATIONAL TRAINING OF STUDENTS OF SPECIALTY 017 PHYSICAL CULTURE AND SPORTS

Abstract. "Outdoor Games" is an academic discipline that forms part of the core component of the educational curriculum for specialty 017 "Physical Culture and Sports." It is studied in the second year of the bachelor's degree program. This discipline is essential in the professional training system for physical education teachers and sports coaches, as active games are used as both primary and supplementary tools in educational, training, and health-recreational processes. The concept of the "Outdoor Games" course is based on a systematic presentation of material aimed at developing students' knowledge and skills in selecting, organizing, and conducting active games for different age groups in both curricular and extracurricular formats. It also contributes to students' development as future professionals in the field. According to the requirements of the educational and professional program for the specialty 017 "Physical Culture and Sports," upon completion of the course, students acquire general, professional, and program-specific competencies. The course program is structured into three content modules, the study of which involves both classroom-based and independent work. The consolidation and improvement of theoretical knowledge and practical skills gained during the course are further developed in senior years through sport-pedagogical disciplines, practical training, and while preparing course and diploma projects. Depending on the format of instruction, different teaching methods are applied. In both in-person and online classes, verbal, practical, and express-assessment methods were used, differing in content. Visual, creative, and problem-based inquiry methods were applied exclusively in the online format. Upon completing the "Outdoor Games" course, students acquire theoretical knowledge and practical skills that they will apply in their future professional activities.

Keywords: higher education institutions; professional training; students; educational program; specialty 017 Physical Education and Sports; academic discipline "Outdoor Games".

Постановка проблеми. Проблема підготовки фахівців спеціальності 017 Фізична культура і спорт набуває в наш час великого значення і потребує поглибленого дослідження, що обумовлено стрімким розвитком сучасного суспільства, яке створює ситуацію, за якою здобувачі вищої освіти відчувають своє відставання від вимог часу [2]. Підготовка майбутніх вчителів фізичної культури та тренерів з виду спорту – це процес формування особистості, що здійснюється з урахуванням особливостей професійно-педагогічної діяльності [11].

Зміни освітньої парадигми в Україні спрямовані на модернізацію вищої школи та підготовку майбутніх фахівців високої кваліфікації, які можуть конкурувати на ринку праці [12]. Освітній процес студентів спеціальності 017 Фізична культура і спорт під час навчання у закладі вищої освіти повинен бути спрямований на подальшу підготовку людини до трудової та суспільної діяльності [1; 3]. Від якості підготовки студента протягом всього терміну навчання залежить його кар'єрний зріст, працевлаштування, конкурентоспроможність, рівень заробітної плати, професійний і особистий розвиток та ін. [7].

На сучасному етапі освоєння педагогічної професії випускник закладу вищої освіти (далі ЗВО) повинен приступати до практичної діяльності достатньо зрілим фахівцем з належним рівнем теоретичних знань і практичних навичок [6]. На сьогодні, система підготовки має низку істотних недоліків, але реалії сьогодення вже зараз визначають необхідність реалізації одного з пріоритетних завдань вищої освіти – підготовку кадрів до професійної діяльності. Тому необхідною умовою підготовки сучасного фахівця, який здатний адаптуватися до мінливих професійних умов та змін на національному та світовому ринку праці є інтеграційний компетентний підхід до навчання [8].

Професійна підготовка студентів під час навчання у закладі вищої освіти забезпечується всіма дисциплінами навчального плану, при цьому провідну роль у вирішенні завдань практичної підготовки відіграють спортивно-педагогічні дисципліни. Свідченням цього є те, що відповідно до навчальних планів спеціальності 017 Фізична культура і спорт на засвоєння програмового матеріалу зі спортивно-педагогічних дисциплін відводиться найбільший обсяг часу, до 40% від загального обсягу основного і вибіркового компоненту, з яких: 57% вибіркового компоненту і 43% основного (у навчальних планах спеціальності 017 Фізична культура і спорт освітньої програми «Фізичне виховання» у Національному університеті «Запорізька політехніка») Дані дисципліни вивчаються протягом усього періоду навчання, кількість видів контролю зі спортивно-педагогічних дисциплін є значно більшою від інших навчальних дисциплін.

Однією з практичних дисциплін, передбачених освітньою програмою є «Рухливі ігри», теоретичні знання і практичні знання з якої сприяють якісній організації навчально-виховного і навчально-тренувального процесу в подальшій професійній діяльності. Курс «Рухливі ігри» – обов'язкова базова дисципліна у програмі навчання здобувачів спеціальності 017 Фізична культура і спорт освітнього рівня «бакалавр». Викладається в ЗВО для майбутніх фахівців і логічно пов'язана з іншими дисциплінами, що вивчаються здобувачами протягом навчання: «Спортивними іграми з методикою викладання», «Легкою атлетикою з методикою викладання», «Гімнастикою з методикою викладання», «Організацією та проведенням спортивно-оздоровчих заходів», «Спортивно-педагогічним вдосконаленням» тощо. Підготовка фахівців фізичної культури та спорту до застосування рухливих ігор в фізичному вихованні і спорті є багатограним процесом, що вимагає інтеграції теоретичних знань, практичних навичок та інноваційних методів навчання для забезпечення високої якості освіти.

Навчальна дисципліна «Рухливі ігри» не тільки сприяє фізичному розвитку, а й формує професійні навички, необхідні для ефективного викладання та організації занять з різними віковими категоріями в процесі фізичного виховання та на різних етапах підготовки у спорті.

Викладання «Рухливих ігор», як і інших дисциплін спортивно-педагогічної спрямованості в теперішній час за умов дистанційного навчання у багатьох закладах вищої освіти України стикається з деякими проблемами, а саме:

1. Відсутність колективу, без якого не можливо засвоїти і долучитися до колективних рухливих ігор, в яких беруть участь студенти під час лабораторних занять. Зміст дисципліни відповідно програми передбачає участь студентів в ігровій діяльності, що не можливо забезпечити під час онлайн-навчання.

2. Відсутність обладнання та інвентарю. Не всі студенти мають доступ до обладнання і інвентарю, який передбачений змістом рухливих ігор.

3. У дистанційному форматі важко підтримувати мотивацію студентів до регулярних занять та дотримання дисципліни.

4. Погана якість відео або нестабільне підключення до Інтернету можуть заважати якісному проведенню лекційних і лабораторних занять.

5. Навчальні матеріали та програми, розроблені для очного навчання і не завжди підходять для дистанційного формату тому потребують адаптації.

6. Зміст програми практики передбачає проведення рухливих перерв, спортивних годин, фізкультурно-оздоровчих заходів, уроків і навчально-тренувальних занять, складовою яких є рухливі ігри. Отримання практичного досвіду у проведенні рухливих ігор у різних формах організації заняття з дітьми різних вікових груп не можливо без офлайн-формату.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Поліпшення державних стандартів в галузі освіти – це ключовий елемент реформування системи навчання фахівців фізичної культури і спорту. Один з напрямів цієї реформи – це розвиток професійно-особистісної підготовки випускників закладів вищої освіти, що гарантуватиме якісне виконання обов'язків вчителя або тренера [9].

Удосконаленням та вивченням організаційних форм і методів навчання у вищій освіті в галузі фізичної культури і спорту займалися Гонтар Г., Безверхня Г. (2015), Сапотницька О. (2017), Kotova O. V., Sopotnytska O. V., Nepsha O. V. (2022), Lazorenko S. (2020) та інші [1; 4; 8; 16].

Виходячи з наукових досліджень потрібно відзначити, що головною умовою навчання студентів у закладі вищої освіти є формування їх готовності до професійної діяльності. На думку переважної більшості науковців професійна готовність майбутнього фахівця характеризується інтегративним станом особистості, що вміщує в собі оптимальну систему знань, умінь, навичок, потреб, мотивів і здібностей, тобто все те, що складає професійні якості фахівця та його відношення до діяльності, що забезпечується освітньою програмою, навчальними планами, дисциплінами основного і вибіркового компонентів [3; 8]. Структурно-логічна схема освітньої програми «Фізичне виховання» [13] показує зв'язок між всіма дисциплінами, незалежно від того, до основного чи вибіркового компоненту вони відносяться. Всі дисципліни, які є складовою програми забезпечують отримання теоретичних знань і практичних навичок у різному співвідношенні для складання умов щодо подальшого виконання викладацької, науково-методичної, фізкультурно-спортивної, управлінської, виховної, соціально-педагогічної, оздоровчо-рекреаційної, корекційно-розвивальної, культурно-просвітницької роботи.

Проведений аналіз літературних джерел з проблеми підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту до професійної діяльності показав, що система фахових умінь та навичок відіграє важливу роль у цьому процесі [11]. Ця система повинна навчити і вчителів фізичної культури, і тренерів з виду спорту осмислювати завдання та послідовно їх вирішувати у складних навчально-виховних та навчально-тренувальних ситуаціях, які виникають на заняттях; прогнозувати та моделювати фізкультурно-оздоровчу, спортивно-масову та спортивну роботу.

На думку Kotova O. V., Sopotnytska O. V., Nepsha O. V., Sukhanova H. [4; 14; 15] важливо під час навчання у закладі вищої освіти не тільки закласти міцний фундамент знань, але і забезпечити подальшу безперервність фахової підготовки, яка характеризується управлінням, формуванням і реалізацією можливостей у професійній діяльності на основі всебічного гармонійного розвитку особистості. Таке розуміння свідчить, що вища освіта не є кінцевим результатом процесу професійної підготовки. Сьогодні освітній процес повинен будуватися так, щоб сприяти розвитку активності і діловитості, і що найважливіше, виховувати у майбутніх фахівців здатність творчо мислити і самостійно приймати рішення в різних складних ситуаціях [6; 7].

Виходячи з вищезазначеного відмічаємо, що майбутній фахівець фізичної культури і спорту з метою професійного зростання повинен не тільки отримати якісні теоретичні знання і практичні навички під час навчання у закладі вищої освіти, а і вміти в подальшому самостійно поповнювати їх, аналізувати та застосовувати в подальшій практичній діяльності.

Мета дослідження полягає в розкритті значення і можливостей дисципліни «Рухливі ігри» як засобу професійної підготовки студентів спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

Методи дослідження: аналіз, синтез та узагальнення науково-методичної, фахової літератури і інтернет-джерел, аналіз документальних матеріалів (Закон України «Про фізичну культуру і спорт», освітньо-професійна програма першого (бакалаврського) рівня вищої освіти і навчальний план за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, програма з навчальної дисципліни «Рухливі ігри»), узагальнення практичного досвіду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в закладі вищої освіти проводиться за освітніми програмами і навчальними планами, де чітко детермінована послідовність опанування навчальних компонентів [5; 10].

Враховуючи особливості змісту спеціальності 017 Фізична культура і спорт, яка здійснює підготовку вчителів фізичної культури і тренерів з виду спорту, основний напрямок підготовки – спортивно-педагогічний, який забезпечує студента знаннями з теорії і методики фізичного виховання (основний компонент), теорії і методики обраного виду спорту (вибіркового компонента) відповідно освітньої програми «Фізичне виховання» [13] та навчальним планом розробленим кафедрою управління фізичною культурою та спортом Національного університету «Запорізька політехніка» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Одною з базових спортивно-педагогічних дисциплін під час навчання у закладах вищої освіти України, яка сприяє не тільки отриманню теоретичних знань, умінь і навичок, але і вмінню в подальшому самостійно поповнювати їх сучасною інформацією, аналізувати та застосовувати в практичній діяльності є «Рухливі ігри». Рухливі ігри є складовою програм з фізичної культури закладів загальної середньої освіти і застосовуються в навчально-тренувальному процесі в спорті, особливо на початковому етапі підготовки та оздоровчо-рекреаційній діяльності, тому можна стверджувати, що дисципліна займає важливе місце в системі професійної підготовки фахівців спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

У Національному університеті «Запорізька політехніка» дисципліна «Рухливі ігри» на спеціальності 017 Фізична культура і спорт є обов'язковою, вивчається на 2 курсі денної та заочної форм навчання і закінчується заліком. Загальний обсяг дисципліни 120 годин/4 кредити [10], з яких 44 години – аудиторне навантаження (14 годин лекцій і 30 годин лабораторних занять) і 76 годин на самостійну і індивідуальну роботу відповідно 69 годин і 7 годин. На заочній формі навчання: аудиторне навантаження 14 годин (4 години – лекції і 10 годин – лабораторні заняття) та на самостійну і індивідуальну роботу – 106 годин (92 години – самостійна і 14 – індивідуальна).

Концепція курсу «Рухливі ігри» в галузі фізичного виховання і спорту полягає у системному викладанні матеріалу, який сприяє формуванню у здобувачів знань та навичок щодо підбору, організація і проведення рухливих ігор з різними віковими категоріями у процесі занять фізичною культурою та спортом в закладах загальної середньої освіти, ДЮСШ та ін.

Вивчення дисципліни «Рухливі ігри» базується на знаннях з дисциплін: «Анатомія і морфологія людини», «Фізіологія людини», «Вступ до спеціальності», «Гімнастика з методикою викладання», «Плавання з методикою викладання», «Легка атлетика з методикою викладання», «Спортивно-педагогічне вдосконалення».

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів загальних і фахових компетенцій через засвоєння комплексу теоретичних знань та оволодіння вміннями і навичками в сфері фізичної культури і спорту для спрямованого використання засобів рухливих ігор у збереженні та зміцненні здоров'я, підвищенні рівня розвитку фізичних якостей, ефективному здійсненні професійної діяльності. Основними завданнями є: ознайомлення з місцем рухливих ігор у системі фізичного виховання і спорту та з методикою підбору, організації і проведення рухливих ігор різної спрямованості з дітьми різних вікових груп, в різних формах організації заняття; сприяння становленню студентів у професійній галузі.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні отримати, у результаті вивчення навчальної дисципліни [13]:

1. Загальні компетентності: здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність працювати в команді; здатність використовувати міжособистісні взаємодії; здатність планувати та управляти часом; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями; здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології; здатність бути критичним і самокритичним.

2. Фахові компетентності: здатність забезпечувати формування фізичної культури особистості; здатність аналізувати здоров'я і фізичну підготовленість, як системну категорію; здатність визначати роль рухової активності для формування здорового способу життя та збереження й зміцнення здоров'я; здатність визначати перспективні шляхи управління здоров'ям і фізичною підготовленістю; здатність застосовувати різні педагогічні методи та прийоми; здатність використовувати спортивні споруди, спеціальне обладнання та інвентар; здатність до безперервного професійного розвитку; вміння застосовувати сучасні засоби, методи та технології під час процесу фізичного виховання, спортивної та рекреаційно-оздоровчої діяльності з неповносправними особами.

3. Компетентності освітньої програми: здатність до планування і організації тренувального процесу спортсменів різного віку; здатність формувати в учнівській молоді життєво важливі рухові компетентності, необхідні у майбутній життєдіяльності.

Програма складається з трьох змістовних модулів:

1. Гра, як один із засобів фізичного виховання і спорту.
2. Основні педагогічні вимоги до підбору, організації і проведення рухливих ігор.
3. Особливості підбору, організації і проведення рухливих ігор з дітьми різних вікових груп та в різних формах організації заняття.

У таблиці 1 представлений зміст кожного з трьох модулів і обсяг годин на їх вивчення за аудиторними і самостійними видами робіт.

На лекційних заняттях студенти отримують теоретичні знання, зміст яких представлений в таблиці 2.

Таблиця 1

Зміст змістовних модулів і обсяг їх вивчення, години

Теми за змістовними модулями	Години за видами робіт			
	Аудиторна		Самостійна	Загальна к-сть
	Лекції	Лабораторні		
Змістовний модуль 1. Гра, як один із засобів фізичного виховання і спорту				
Тема 1. Гра в житті дитини. Місце рухливих ігор у системі фізичного виховання і спорту	2	-	4	6
Тема 2. Різновиди рухливих ігор та їх характеристика	2	-	7	9
Змістовний модуль 2. Основні педагогічні вимоги до організації і методики проведення рухливих ігор				
Тема 1. Основні вимоги до підбору рухливих ігор	2	-	4	6
Тема 2. Основні вимоги до організації і проведення рухливих ігор	2	-	4	6
Змістовний модуль 3. Особливості підбору, організації і проведення рухливих ігор з дітьми різних вікових груп та в різних формах організації заняття				
Тема 1. Особливості підбору, організації та проведення рухливих ігор з дітьми дошкільного і шкільного віку в урочній формі організації	4	22	37	63
Тема 2. Особливості підбору, організації та проведення рухливих ігор з дітьми шкільного віку в позаурочній формі організації заняття	2	8	20	30

Таблиця 2

Зміст лекційних тем передбачених при вивченні дисципліни «Рухливі ігри» для студентів першого (бакалаврського) рівня відповідно навчальної програми

Назва теми	Зміст лекційних тем
Гра в житті дитини. Місце рухливих ігор у системі фізичного виховання і спорту	Гра як вид діяльності. Рухливі ігри як один із засобів фізичного виховання і спорту. Оздоровче, освітнє і виховне значення рухливих ігор. Мета застосування рухливих ігор. Колективні та індивідуальні рухливі ігри. Різновиди колективних рухливих ігор та їх характеристика. Складові рухливої гри та їх характеристика
Різновиди рухливих ігор та їх характеристика	Колективні та індивідуальні рухливі ігри та їх характеристика. Різновиди колективних рухливих ігор та їх характеристика. Різновиди рухливих ігор, з урахуванням умов роботи та їх характеристика. Різновиди рухливих ігор за формою організації та їх характеристика
Основні вимоги до підбору рухливих ігор	Критерії підбору рухливої гри. Особливості підбору гри, залежно від критеріїв
Основні вимоги до організації і проведення рухливих ігор	Керівництво грою під час проведення. Організація гравців, їх розташування під час пояснення і проведення рухливої гри. Пояснення рухливої гри, вимоги до нього. Способи вибору ведучих і розподіл на команди. Правила гри та їх дотримання. Інвентар і основні вимоги до нього. Регулювання навантаження при проведенні рухливої гри. Закінчення гри і підведення підсумків
Особливості підбору, організації та проведення рухливих ігор з дітьми дошкільного і шкільного віку в урочній формі організації	Фізіологічні і психологічні особливості дітей різних вікових груп. Характеристика ігор в урочній формі організації та позаурочній формі організації, особливості їх підбору, організації та проведення
Особливості підбору, організації та проведення рухливих ігор з дітьми шкільного віку в позаурочній формі організації заняття	Місце рухливих ігор у позаурочній формі організації заняття. Рухливі ігри в позакласній і позашкільній роботі з дітьми різних вікових груп. Організація і проведення рухливих ігор у позаурочній формі організації заняття: рухливі перерви, спортивна година, спортивні змагання, секційна робота, оздоровчі табори та ін.

Зміст лабораторних занять з дисципліни «Рухливі ігри» передбачає:

1. Ознайомлення з рухливими іграми для різних вікових груп, які проводяться з різною метою, в різних умовах, в урочній і позаурочній формі організації заняття та методикою їх підбору, організації та проведенням.

2. Проведення самостійно підбраної рухливої гри.

3. Вміння аналізувати проведення рухливих ігор викладачем і студентами стосовно віку, теми, мети, завдань, організації і керівництва.

Самостійна робота, яка займає 67% обсягу від загального обсягу спрямована на аналіз лекційного матеріалу; аналіз додаткової методичної і навчальної літератури та інтернет джерел за темами навчальної програми; підготовку до виконання самостійних робіт за практичним матеріалом; підбір рухливої гри та її проведення на лабораторному занятті зі своєю академічною групою; підбір і

оформлення рухливих ігор для дітей різних вікових груп для урочної і позаурочної форми організації занять. Організацію самостійної роботи здійснює викладач кафедри управління фізичною культурою та спортом, а також самі студенти, які вивчають дисципліну [11]. Залежно від часу і місця проведення, характеру керівництва з боку викладача та засобів контролю результатів самостійної роботи, вона проводиться як під час основних аудиторних занять, так і у формі планових консультацій. Під час організації самостійної роботи студентів реалізується диференційний і системний підхід, що сприяє поліпшенню якості навчання з впровадженням інформаційних та інноваційних технологій [11].

У процесі вивчення дисципліни «Рухливі ігри» залежно від формату проведення (онлайн, офлайн), виду аудиторних занять (лекції, лабораторні) та кількості годин, відповідно програми, відведених на засвоєння тої чи іншої теми визначається доцільність застосування методів навчання, таблиця 3.

Таблиця 3

Методи навчання в різному форматі проведення занять з дисципліни «Рухливі ігри» зі студентами спеціальності 017 Фізична культура і спорт

Види занять	Формат проведення	
	Офлайн	Онлайн
Лекції	Словесні методи: розповідь, пояснення, обговорення	
	-	Наочні методи
Лабораторні	Словесні методи: розповідь, пояснення, обговорення, опитування	
	Практичні методи:	
	- участь в ігровій діяльності; - самостійний підбір, організація і проведення рухливої гри зі студентами своєї академічної групи	- самостійний пошук інформації з її обробкою та узагальненням; - презентація результатів самостійної роботи
	-	Наочні методи
	-	Творчі, проблемно-пошукові методи
	Методи експрес-контролю	
	- виконання самостійних робіт на виявлення засвоєння рухливих ігор для різних вікових груп і в різних формах організації, розглянутих і вивчених на попередньому занятті; - поточне опитування під час заняття відповідно його змісту; - виконання письмових завдань	- усне опитування; - тестування теоретичних знань; - виконання самостійних робіт на визначення засвоєння самостійно підібраних рухливих ігор для різних вікових груп і для різних форм організації заняття

При проведенні занять в онлайн-форматі перевага віддається наочним, творчим, проблемно-пошуковим методам. Словесні і практичні методи та методи експрес-контролю застосовуються в обох форматах. Словесні методи на лекціях за змістом однакові, на онлайн-заняттях застосовуються і наочні. На лабораторних заняттях в обох форматах застосовуються і практичні методи, і методи експрес-контролю з різницею в складових проведення занять. В офлайн-форматі зміст практичних методів передбачав участь студентів не тільки в ознайомленні з рухливими іграми для різних вікових груп у різних формах організації, але і в ігровій діяльності, до якої вони активно долучаються та проведенні самостійно підібраної рухливої гри зі своєю академічною групою. Онлайн-формат передбачав самостійний пошук інформації з її обробкою та узагальненням та презентацію результатів самостійної роботи. Щодо методів експрес-контролю, то вони відрізнялися, поточне опитування і виконання письмових завдань – в офлайн-форматі; в онлайн-форматі – усне опитування і тестування знань отриманих під час аудиторної і самостійної роботи. Виконання самостійних робіт мало місце на лабораторних заняттях в обох форматах і було спрямоване на виявлення засвоєння рухливих ігор для різних вікових груп і в різних формах організації, але різниця полягала в тому, що на офлайн-заняттях – розглянутих і вивчених на попередньому занятті, а на онлайн-заняттях – самостійно підібраних і проаналізованих. Незалежно від виду аудиторних занять з наочних методів застосовувались: ілюстрація і демонстрація наочного матеріалу; з творчих і проблемно-пошукових методів – виконання індивідуального творчого завдання та підготовка доповідей і презентацій [11].

По закінченню вивчення курсу «Рухливі ігри», відповідно змісту та вимог до вивчення дисципліни студенти отримують [10]:

Знання:

- правил поведінки та техніки безпеки у спортивному залі;
- основних теоретичних положень щодо підбору організації і проведення рухливих ігор;
- змісту рухливих ігор для різних вікових груп.

Вміння:

- підібрати рухливу гру відповідно вікової групи, стану здоров'я, фізичної підготовленості, мети та умов проведення;
- правильно обрати методіку проведення рухливої гри;
- організувати і провести рухливу гру з урахуванням форми організації заняття;
- оформити конспект рухливої гри;
- керувати процесом проведення рухливої гри;
- розташовувати гравців під час пояснення гри і її проведення, визначати найбільш зручні способи;
- обирати інвентар для проведення рухливої гри, відповідно віку гравців, фізичної, підготовленості і змісту гри;
- скласти план-конспект заняття при проведенні рухливої гри в урочній і позаурочній формі організації заняття;
- аналізувати теоретичні знання і виконувати домашнє завдання.

Основними методами контролю при вивченні дисципліни є поточний: усний (усне опитування), письмовий, тестовий, перевірка засвоєння практично матеріалу, контроль самостійної роботи, а також методи самоконтролю і самооцінки та підсумковий – залік.

Отримавши знання і практичні навички при вивченні дисципліни на другому курсі, на старших курсах рухливі ігри є базовими для «Теорії і методіки фізичного виховання», «Професійного спорту», «Педагогічної практики в ЗЗСО», «Виробничої практики», «Організації і проведення спортивно-оздоровчих заходів», «Спортивних ігор з методикою викладання», «Теорії обраного виду спорту з основами методіки», «Загальних основ спортивного тренування», «Переддипломної практики» та ін. Рухливі ігри є складовою при підготовці і проведенні занять в урочній і позаурочній формі організації для дітей різних вікових груп та на різних етапах підготовки у спорті. Вони виступають як основний і допоміжний засіб при плануванні занять залежно від віку, програми і виду спорту.

Підготовка фахівців спеціальності 017 Фізична культура і спорт до професійної діяльності не є спонтанною, її необхідно всіляко підтримувати й розвивати [11]. Для цього треба створювати умови, які б дозволяли майбутнім вчителям фізичної культури і тренерам з виду спорту отримувати належну професійну освіту, вивчати передовий та інноваційний педагогічний досвід.

Важливою ланкою підготовки до професійної діяльності протягом навчання в закладі вищої освіти є практика, тому що здібності майбутнього фахівця формуються, розвиваються, реалізуються тільки в процесі практичної діяльності [4]. Теоретичні знання і практичні навички отриманні студентом протягом вивчення дисципліни «Рухливі ігри» дозволяють застосовувати їх під час проходження практики на старших курсах: на третьому – в закладах загальної середньої освіти («Педагогічна практика в ЗЗСО»), на четвертому – в спортивних установах («Виробнича практика») та при навчанні на освітньому ступені магістр під час переддипломної практики, залежно від теми дипломної роботи. Зміст завдань передбачає: вміння підібрати рухливу гру залежно від форми організації, мети, завдань, теми і частини заняття, етапу підготовки (у спорті) з урахуванням вікових особливостей, підготовленості, стану здоров'я дітей та організувати і провести на навчально-тренувальному чи оздоровчому занятті або на уроці. Під час практики студенти проводять рухливі ігри, які виступають як основний засіб на рухливих перервах, спортивних годинах, фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходах та на уроці, на тренувальних і оздоровчих заняттях, де можуть застосовуватися як основний, так і допоміжний засіб.

Рухливі ігри можуть виступати основним засобом або методом при роботі над курсовими або дипломною та використовуватися при доведенні ефективності розробленої методіки або програми занять у процесі фізичного виховання та спорту.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Все вищезазначене доводить, що вивчення дисципліни «Рухливі ігри» у закладі вищої освіти на спеціальності 017 Фізична культура і спорт є не тільки обов'язковим для отримання фахових компетенцій і компетенцій освітньої програми рівня бакалавр, але і доцільним для подальшої професійної діяльності, тому що забезпечує майбутніх вчителів фізичної культури і тренерів з виду спорту не тільки теоретичними знаннями, але і практичними навичками з подальшим їх вдосконаленням. Відповідно до потреби покращення якості професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту виникає об'єктивна необхідність вивчення й дослідження цього процесу і на рівні реалізації окремих спортивно-педагогічних дисциплін, передбачених освітньою програмою і навчальним планом спеціальності 017 Фізична культура і спорт, складовою яких є рухливі ігри, стосовно запитів та вимог системи педагогічної освіти.

Список використаних джерел

1. Гончар Г., Безверхня Г. Проблеми вдосконалення підготовки фахівців у галузі фізичної культури й спорту. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2015. № 4. С. 9–14.

2. Особливості робочої програми з навчальної дисципліни «Легка атлетика з методикою викладання» / В. Дмитрук та ін. *Науковий часопис НПУ імені Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2024. № 4(177). С. 56–60. [https://doi.org/10.31392/udnc.series15.2024.4\(177\).11](https://doi.org/10.31392/udnc.series15.2024.4(177).11).
3. Кисельов В. О. Готовність майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності. Сучасні виклики і актуальні проблеми науки, освіти та виробництва: міжгалузеві диспути : зб. наук. пр. : матеріали X Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Київ, 13 листопада 2020 р. Київ, 2020. С. 368–373.
4. Котова О. В., Сопотницька О. В. Теоретичні та методичні засади системи професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до педагогічної діяльності. *Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Педагогічні науки*. 2020. Вип. 332. Т. 1. С. 237–247.
5. Лазоренко С. А. Теорія і практика формування інформаційно-цифрової культури майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в умовах змішаного навчання : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Суми, 2021. 581 с.
6. Наумчук В. І. Місце спортивних ігор у реалізації професіограми випускника факультету фізичного виховання. *Теорія та методика фізичного виховання*. 2009. № 9. С. 40–44.
7. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 № 3808-XII : станом на 6 жовт. 2024 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text> (дата звернення: 01.04.2025).
8. Сопотницька О. В. Професійна діяльність майбутнього тренера в ігрових видах спорту. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації* : зб. наук. пр. Вінниця : Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського, 2017. Вип. 3(22). С. 422–427.
9. Стандарт вищої освіти України : перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 017 Фізична культура і спорт : Наказ Міністерства освіти науки України від 24.04.2019 № 567.
10. Чердиченко І. А. Рухливі ігри : програма навчальної дисципліни «Рухливі ігри». Запоріжжя : Національний університет «Запорізька політехніка», 2024. 13 с.
11. Чердиченко І. А., Брухно Е. Л., Чухланцева Н. В. Спортивні ігри в системі професійної підготовки студентів спеціальності 017 Фізична культура і спорт. *Фізична культура і спорт: традиції, досвід, інновації* : колективна монографія / за ред. В.М. Мазіна, Л.В. Шуби. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2023. С. 83–99.
12. Червона С., Внуровський К. Вимоги щодо підготовки тренера з ігрових видів спорту. *Спортивні ігри*. 2023. № 1(27). С.84–94.
13. Фізичне виховання : освітньо-професійна програма першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт галузі знань 01 Освіта/Педагогіка / розробники : Мазін В.М., Корж Н.Л., Шуба Л.В., Чердиченко І.А. та ін. Запоріжжя, 2024. 16 с.
14. Kotova O. V., Sopotnytska O. V., Nepsha O. V. The use of fitness technologies as a motivating factor for physical education classes in institutions of higher education. Development of physical culture and sports amidst martial law : International scientific conference (October 5–6, 2022). Częstochowa : Baltija Publishing, 2022. P. 69-73. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-253-1-16>.
15. Kotova O., Sopotnytska O., Sukhanova H. Professional training of future physical education teachers to use energy-saving technologies in physical education lessons. *Напрями удосконалення соціально-гуманітарних відносин в сучасних умовах розвитку України та світу* : колективна монографія. Харків : Новий курс, 2022. С. 26–31.
16. Lazorenko S. Formation Of Information And Digital Culture Of Future Specialists Of Physical Culture And Sports By Means Of Information And Educational Environment Of Higher Education Institution. *Relevant Trends of Scientific Research in the Countries of Central and Eastern Europe*. 2020. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-002-5-7>.

References

1. Honchar H., Bezverkhnia H. Problemy vdoskonalennia pidhotovky fakhivtsiv u haluzi fizychnoi kultury u sportu. *Fizychnne vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi*. 2015. № 4. S. 9–14.
2. Peculiarities of the work program for the educational discipline «Athletics with teaching methods» / V. Dmytruk et al. *Scientific Journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports)*. 2024. No. 4(177). P. 56–60. URL: [https://doi.org/10.31392/udnc.series15.2024.4\(177\).11](https://doi.org/10.31392/udnc.series15.2024.4(177).11)
3. Kyselov V. O. Hotovnist maibutnix uchyteliv fizychnoi kultury do profesiinoi diialnosti. Suchasni vyklyky i aktualni problemy nauky, osvity ta vyrobnytstva: mizhhaluzevi dysputy : zb. nauk. pr. : materialy X Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf., m. Kyiv, 13 lystopada 2020 r. Kyiv, 2020. S. 368–373.
4. Kotova O. V., Sopotnytska O. V. Teoretychni ta metodychni zasady systemy profesiinoi pidhotovky maibutnix uchyteliv fizychnoi kultury do pedahohichnoi diialnosti. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu im. Tarasa Shevchenka. Serii: Pedahohichni nauky*. 2020. Vyp. 332. T. 1. S. 237–247.
5. Lazorenko S. A. Teoriia i praktyka formuvannia informatsiino-tsyfrovoi kultury maibutnix fakhivtsiv fizychnoi kultury i sportu v umovakh zmishanoho navchannia : dys. ... d-ra ped. nauk : 13.00.04. Sumy, 2021. 581 s.
6. Naumchuk V. I. Mistse sportyvnykh ihor u realizatsii profesiiohramy vypusknika fakultetu fizychnoho vykhovannia. *Teoriia ta metodyka fizychnoho vykhovannia*. 2009. № 9. S. 40–44.
7. Pro fizychnu kulturu i sport : Zakon Ukrainy vid 24.12.1993 № 3808-XII : stanom na 6 zhovt. 2024 r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12#Text> (data zvernennia: 01.04.2025).
8. Sopotnytska O. V. Profesiina diialnist maibutnoho trenera v ihrovyykh vydakh sportu. *Fizychna kultura, sport ta zdorovia natsii* : zb. nauk. pr. Vinnytsia : Vinnytskyi derzhavnyi pedahohichni universytet im. M. Kotsiubynskoho, 2017. Vyp. 3(22). S. 422–427.
9. Standart vyshchoi osvity Ukrainy : pershyi (bakalavrskyi) riven vyshchoi osvity, haluz znan 01 Osvita/Pedahohika, spetsialnist 017 Fizychna kultura i sport : Nakaz Ministerstva osvity nauky Ukrainy vid 24.04.2019 № 567.

10. Cherednychenko I. A. Rukhlyvi ihry : prohrama navchalnoi dystsypliny «Rukhlyvi ihry». Zaporizhzhia : Natsionalnyi universytet «Zaporizka politekhnik», 2024. 13 s.
11. Cherednychenko I. A., Brukhno E. L., Chukhlantseva N. V. Sportyvni ihry v systemi profesiinoi pidhotovky studentiv spetsialnosti 017 Fizychna kultura i sport. Fizychna kultura i sport: tradytsii, dosvid, innovatsii : kolektyvna monohrafiia / za red. V.M. Mazina, L.V. Shuby. Zaporizhzhia : NU «Zaporizka politekhnik», 2023. S. 83–99.
12. Chervona S., Wnorowski K. Requirements for the training of a coach in game sports. *Sports Games*, (1(27)), 84–94.
13. Fizychno vykhovannia : osvitho-profesiina prohrama pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity za spetsialnistiu 017 Fizychna kultura i sport haluzi znan 01 Osvita/Pedahohika / rozrobnyky : Mazin V.M., Korzh N.L., Shuba L.V., Cherednychenko I.A. ta in. Zaporizhzhia, 2024. 16 s.
14. Kotova O. V., Sopotnytska O. V., Nepsha O. V. The use of fitness technologies as a motivating factor for physical education classes in institutions of higher education. Development of physical culture and sports amidst martial law : International scientific conference (October 5–6, 2022). Czestochowa : Baltija Publishing, 2022. P.69-73. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-253-1-16>.
15. Kotova O., Sopotnytska O., Sukhanova H. Professional training of future physical education teachers to use energy-saving technologies in physical education lessons. Napriamy udoskonalennia sotsialno-humanitarnykh vidnosyn v suchasnykh umovakh rozvytku Ukrainy ta svitu : kolektyvna monohrafiia. Kharkiv : Novyi kurs, 2022. S. 26–31.
16. Lazorenko S. Formation Of Information And Digital Culture Of Future Specialists Of Physical Culture And Sports By Means Of Information And Educational Environment Of Higher Education Institution. *Relevant Trends of Scientific Research in the Countries of Central and Eastern Europe*. 2020. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-002-5-7>.

| Матеріал надійшов до редакції: 08.04.2025 р. | Прийнято до друку: 29.04.2025 р. | Опубліковано: 30.05.2025 р. |

